

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

(підпис)

(ініціали та прізвище)

« 28 » 08 2026 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В АЕРОКОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ**

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: D «Бізнес, адміністрування та право»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: D8 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Право
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський)*

Форма навчання: **денна та заочна**

Силабус введено в дію з 01.09.2026 року

Харків – 2026 р.

Розробник: проф., канд. юрид. наук, доцент, проф. «ХАІ» Алла Гордеюк

(посада, науковий ступінь і вчене звання, ім'я та прізвище)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри _____

кафедри Права (702)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 27» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри доктор юрид. наук, професор

(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

В.І. Павликівський

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Здобувач ч. 4531

(підпис)

Марія ДОЛГОВА

(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: *Гордеюк Алла Олександрівна*

Посада: *професор кафедри Права*

Науковий ступінь: *кандидат юридичних наук*

Вчене звання: *доцент, професор «ХАІ»*

Перелік дисциплін, які викладає: *Цивільне право (частина 1), Право інтелектуальної власності, Міжнародне повітряне та космічне право, Право промислової власності*

Напрями наукових досліджень: *проблеми правового регулювання у сфері цивільних відносин (зокрема з права інтелектуальної власності, спадкового права тощо), трудового права, міжнародного космічного та повітряного права.*

Контактна інформація: *корпоративний meil – a.hordeiuk@khai.edu*

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна, заочна
Семестр	1
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<i>денна: 5 кредитів ЄКТС / 150 годин (64 год. аудиторних, з яких: лекції – 32 год., семінарські – 32 год.; СРЗ – 86 год.); заочна: 5 кредитів ЄКТС / 150 годин (6 год аудиторних, з яких: лекції – 4 год., семінарські – 2 год.; СРЗ – 144 год.)</i>
Види навчальної діяльності	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – диференційований залік
Пререквізити	Транспортне право, Міжнародне право, Основи права Європейського Союзу, Міжнародне повітряне та космічне право

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета: забезпечити поглиблене вивчення основних проблем правового регулювання аерокосмічній галузі; надання отриманим у результаті навчання знанням системності, методологічної єдності визначити основні теоретичні підходи щодо розв'язання існуючих проблем правового регулювання аерокосмічної діяльності у сучасній правовій науці.

Завдання: всебічне сприяння розвитку у студентів самостійного юридичного мислення; оволодіння базовими теоретичними знаннями та навичками у сфері правового регулювання аерокосмічної галузі; формування і розвиток нового ціннісного світогляду, орієнтованого на українську дійсність, моральність і переконаність, засновану на загальнолюдських цінностях, високому рівні правової і політичної свідомості; розширення знань у сфері категоріального апарату юридичної науки, закономірностей функціонування державно-правових явищ в повітряній та космічній галузях; вивчення особливостей сучасних концепцій удосконалення правового регулювання аерокосмічній галузі.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права у тому числі системного вирішення проблем забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.

Загальні компетенції (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

ЗК1. до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.

ЗК6. генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК9. працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні компетенції (СК)

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

СК1. Застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності під час юридичного супроводження діяльності забезпечення суб'єктів підприємництва, об'єктів авіаційно-космічної інфраструктури та повітряного транспорту.

СК2. Аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК4. Оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК9. Застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності під час забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.

СК13. Доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК14. Самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на і суспільні відносини у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо..

СК15. Самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Програмні результати навчання:

<i>Соціально-гуманітарна ерудованість</i>
ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.
ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.
<i>Комунікація</i>
ПРН 6 Вільно спілкуватися іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.
ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
<i>Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій</i>
ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.
ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.
<i>Праворозуміння</i>
ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.
ПРН 11. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

<i>Правозастосування</i>
ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.
ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності щодо забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Повітряне право як галузь права

***Стисла анотація до теми:** Поняття та предмет повітряного права; система повітряного права та його місце у системі галузей права України; співвідношення повітряного та авіаційного права. Правовий режим повітряного простору. Порядок використання повітряного простору України. Принципи повітряного права.*

Теми лекцій: Основні терміни та поняття в повітряному праві відповідно до ст. 1 Повітряного кодексу України (далі – ПКУ). Поняття та предмет повітряного права. Повітряний простір, його поняття та порядок використання. Загальні та спеціальні принципи повітряного права.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень чинного національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольних робіт за 1-им змістовним модулем.

Тема 2. Джерела повітряного права

***Стисла анотація до теми:** Система джерел повітряного права. Повітряний кодекс України як основний кодифікований нормативний акт в сфері регулювання авіаційною діяльністю в Україні. Спеціальні закони як джерела повітряного права повітряного права. Міжнародні нормативні акти як джерела міжнародного повітряного права. Укази Президента України у сфері регулювання авіаційної діяльності. Нормативні акти центральних органів виконавчої влади України у сфері цивільної авіації та використання повітряного простору. Міжнародні нормативні акти як джерело повітряного права України: Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чиказька конвенція) 1944 р. Конвенція про визнання прав на повітряне судно (Женевська конвенція) 1948 р. Конвенція про шкоду, завдану іноземним повітряним судном третім особам на поверхні (Римська конвенція) 1952 р.. Конвенція про злочини і деякі інші акти на борту повітряного судна (Токійська конвенція) 1970 р.*

Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаазька конвенція) 1970 р. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, направленими проти безпеки цивільної авіації (Монреальська конвенція) 1971 р. Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію (Монреальський протокол) 1988 р. Договір про відкрите небо (Гельсінкській договір) 1992 р.

Теми лекцій: Поняття та особливості джерел повітряного права. Повітряний кодекс України як основне джерело національного повітряного права. Підзаконні нормативні акти у сфері цивільної авіації. Авіаційні правила України. Загальна характеристика основних конвенцій, які уніфікують правила повітряних перевезень. Загальна характеристика конвенцій, що регламентують забезпечення безпеки цивільної авіації. Співвідношення норм міжнародного та національного повітряного права.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 1-им змістовним модулем.

Тема 3. Правові засади авіаційної діяльності, її суб'єкти та об'єкти

Стисла анотація до теми: *Поняття та правове забезпечення авіаційної діяльності. Суб'єкти авіаційної діяльності. Проблема класифікації суб'єктів авіаційної діяльності. Авіакомпанії (експлуатанти) як суб'єкти авіаційної діяльності. Авіаційний персонал як суб'єкт авіаційної діяльності. Аеродроми та аеропорти як суб'єкти авіаційної діяльності. Підприємства з технічного обслуговування й ремонту повітряних суден як суб'єкти авіаційної діяльності. Державна авіаційна служба України. Державні інспектори як суб'єкти авіаційної діяльності та їх повноваження. Навчальні заклади, що проводять підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації фахівців у сфері цивільної авіації. Підприємства-виробники авіаційної техніки в Україні. Об'єкти авіаційної діяльності та їх види.*

Теми лекцій: Поняття авіаційної діяльності та її правове забезпечення. Суб'єкти авіаційної діяльності: поняття та класифікація. Експлуатанти як суб'єкти авіаційної діяльності. Авіаційний персонал та вимоги до нього відповідно до чинного законодавства. Об'єкти авіаційної діяльності: поняття та види.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 1-им змістовним модулем.

Тема 4. Правове регулювання авіаційної діяльності на державному, відомчому та локальному рівнях

***Стисла анотація до теми:** Державне регулювання авіаційною діяльністю. Правове регулювання у сфері цивільної авіації. Правове регулювання у сфері державної авіації; державне регулювання повітряним простором. Правове регулювання діяльністю авіаційних підприємств та установ. Комерціалізація авіаційної діяльності.*

Теми лекцій: Державна авіаційна служба України (далі – ДАСУ) як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом: функції та повноваження. Порядок державного ліцензування та сертифікації суб'єктів авіаційної діяльності (авіакомпаній, аеродромів). Внутрішні нормативні акти авіапідприємств. Особливості договорів, що укладаються авіапідприємствами на локальному рівні (хендлінг, технічне обслуговування).

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 1-им змістовним модулем.

Тема 5. Правові аспекти безпеки авіаційної діяльності

***Стисла анотація до теми:** Поняття та правове забезпечення безпеки авіаційної діяльності. Управління системою авіаційної безпеки. Сучасні загрози безпеки цивільної авіації. Державна програма авіаційної безпеки цивільної авіації (загальна характеристика). Національне бюро з розслідування авіаційних подій та інцидентів (управління, мета та предмет діяльності). Правові засади боротьби з актами незаконного втручання (АНВ) в діяльність цивільної авіації. Види АНВ. Захоплення повітряного судна як АНВ та відповідальність за вчинені злочинні дії.*

Теми лекцій: Терористичні дії як АНВ, превентивні заходи щодо їх запобігання. Правові аспекти протидії повітряному тероризму. Співвідношення понять «повітряного тероризму» та «повітряного піратства». Міжнародні стандарти із забезпечення безпеки аеропортів та аеродромів та їх імплементація в законодавство України. Правове регулювання розслідування авіаційних подій та інцидентів на міжнародному та національному рівнях.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 1-им змістовним модулем.

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 6. Поняття та сутність міжнародного космічного права

***Стисла анотація до теми:** Поняття, предмет міжнародного космічного права та космічної діяльності. Характерні риси сучасного міжнародного космічного права. Об'єкти міжнародного космічного права. Суб'єкти міжнародного космічного права. Держави як суб'єкти міжнародного космічного права. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного космічного права.*

Теми лекцій: Етапи розвитку міжнародного космічного права. Поняття та предмет міжнародного космічного права. Характерні риси сучасного міжнародного космічного права. Загальна характеристика суб'єктів міжнародного космічного права. Особливості становлення космічного права в Україні. Державне регулювання космічною діяльністю в Україні.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного космічного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 2-им змістовним модулем.

Тема 7. Правове забезпечення та принципи космічної діяльності

***Стисла анотація до теми:** Загальна характеристика міжнародного законодавства у сфері космічної діяльності. Поняття принципів міжнародного космічного права. Особливості класифікації принципів міжнародного космічного права. Договір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла від 27.01. 1967 р. (загальна характеристика). Правова регламентація космічної діяльності на національному рівні.*

Теми лекцій: Загальна характеристика Договору про космос 1967 р. Загальні принципи міжнародного права як принципи, що застосовуються у сфері космічної діяльності. Спеціальні принципи міжнародного космічного права. Доцільність трансформації керівних положень у сфері космічної діяльності. Правова регламентація космічної діяльності в Україні.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 2-им змістовним модулем.

Тема 8. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл

Стисла анотація до теми: *Поняття космосу. Поняття космічного простору. Міжнародно-правовий режим космічного простору. Делімітація повітряного і космічного простору. Поняття небесного тіла. Міжнародно-правовий режим небесних тіл. Поняття геостационарної орбіти (ГСО) та її міжнародно-правовий режим.*

Теми лекцій: Співвідношення понять «космосу» та «космічного простору». Делімітація повітряного та космічного простору. Поняття небесного тіла та міжнародно-правовий режим небесних тіл. Поняття ГСО та її міжнародно-правовий режим.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 2-им змістовним модулем.

Тема 9. Міжнародно-правовий статус космічних об'єктів та їх класифікація

Стисла анотація до теми: *Поняття космічного об'єкту. Види космічних об'єктів. Правовий статус об'єктів, що відносяться до космічного сегмента. Правовий статус об'єктів, що відносяться до наземного сегмента. Міжнародно-правове регулювання діяльності космічних об'єктів. Порядок реєстрації космічних об'єктів.*

Теми лекцій: Поняття та види космічних об'єктів. Юрисдикція та контроль держави над космічним об'єктом. Правовий статус космічних апаратів. Загальна характеристика Конвенції про реєстрацію 1975 р. Порядок реєстрації космічних об'єктів. Рятування та повернення космічних об'єктів.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 2-им змістовним модулем.

Тема 10. Міжнародно-правовий статус космонавтів

Стисла анотація до теми: *Поняття космонавта. Поняття космічного екіпажу. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір (1968 р.) (загальна характеристика). Тлумачення терміну «посланці людства у космос».*

Теми лекцій: Поняття космонавта та його правовий статус. Тлумачення терміну «посланці людства у космос». Співвідношення понять космонавта та астронавта. Загальна характеристика Угоди про рятування 1968 р.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 2-им змістовним модулем.

Тема 11. Міжнародно-правове регулювання космічної діяльності з дослідження і освоєння небесних тіл

Стисла анотація до теми: *Міжнародне співробітництво в сфері космічної діяльності на поверхні небесного тіла. Характеристика принципу співробітництва та взаємної допомоги при дослідженні і використанні космічного простору. Міжнародно-правовий статус космічних об'єктів на поверхні небесного тіла та порядок їх реєстрації. Свобода наукових досліджень на Місяці.*

Теми лекцій: Правова регламентація дослідження Місяця та інших небесних тіл. Непривласнення Місяця та інших небесних тіл як принцип міжнародного космічного права. Правовий режим відбутка та використання корисних копалин на Місяці. Свобода наукових досліджень на Місяці.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 2-им змістовним модулем.

Тема 12. Міжнародні організації з дослідження та використання космосу

Стисла анотація до теми: Діяльність ООН з дослідження і використання космосу. Напрями діяльності Комітету ООН з використання космічного простору в мирних цілях. Роль Конференцій ООН з дослідження і використання космічного простору. Міжнародних неурядових організацій з дослідження та використання космічного простору. Міжнародна астронавтична федерація (International Astronautically Federation (IAF)) та напрями її діяльності в космічній сфері. Напрями діяльності Міжнародної академії астронавтики. Міжнародний інститут космічного права.

Теми лекцій: Діяльність ООН з дослідження і використання космічного простору. Міжнародні неурядові організації в сфері космічної діяльності. Європейська космічна агенція (ЄКА). Міжнародна астронавтична федерація. Міжнародна академія астронавтики. Міжнародний інститут космічного права.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та національного законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 2-им змістовним модулем.

Тема 13. Інститут відповідальності в міжнародному космічному праві

Стисла анотація до теми: Особливості міжнародно-правової відповідальності в космічному праві. Види відповідальності в міжнародному космічному праві. Загальна характеристика основних положень Конвенції про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами від 1972 р.

Теми лекцій: Поняття та види відповідальності в міжнародному космічному праві. Абсолютна відповідальність в міжнародному космічному праві. Ключові положення Конвенція про відповідальність 1972 р. Правові механізми врегулювання спорів у сфері космічної діяльності.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекції; опрацювання навчально-методичних матеріалів та положень міжнародного та законодавства; підготовка доповіді (презентації) за однією з рекомендованих тем на вибір; он-лайн консультація; виконання практичних завдань протягом семестру (тестування); підготовка до модульної контрольної роботи за 2-им змістовним модулем.

Модульний контроль 2

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачені.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники, навчальні посібники), підручниками, електронним ресурсом, проведення олімпіад, словесні пояснення (розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

7. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та семестровий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час семінарських, практичних занять та якості виконання індивідуальної і самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем освіти з кожного окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення семінарських занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем освіти з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань здобувачів освіти забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної здобувачем освіти навчальної роботи з певного навчального (змістовного) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Семестровий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти складає диференційований залік.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

8.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Семінарські заняття	5	5	0...25
Модульний контроль	0...15	1	0...15
Змістовний модуль 2			
Семінарські заняття	5	8	0...40
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Під час складання семестрового диференційованого заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

8.2. Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати знання і уміння для забезпечення програмних результатів навчання. Виконувати завдання до семінарів, своєчасно завантажувати їх в Mentor (електронна платформа Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут») і публічно представляти виконані завдання під час занять. Знати ключові категорії повітряного та космічного права, визначати їх поняття. Орієнтуватися у системі нормативних актів з повітряного та космічного права на міжнародному та національному рівнях. Написати дві модульні контрольні роботи з дотриманням вимог щодо їх виконання. Знати принципи, суб'єктів та об'єкти повітряного та космічного права. Мати уявлення про актуальні наукові проблеми у сфері авіаційної та космічної діяльності.

Добре (75-89) – мати знання, уміння й навички для забезпечення програмних результатів навчання. Регулярно відвідувати лекційні заняття та виконувати завдання до семінарів, своєчасно завантажувати їх в Mentor. Представляти відповіді на запитання до семінарів під час занять, посилаючись на нормативні акти в контексті відповіді. Демонструвати навички аналітичного підходу під час доповідей на семінарах. Написати дві модульні контрольні роботи з дотриманням вимог до їх виконання. Засвоїти основні категорії повітряного та космічного права та отримати навички вільного оперування ними. Вивчити систему нормативних актів з космічного та повітряного права та вміти їх коректно застосовувати, а саме, вітчизняні нормативні акти, ключові конвенції з повітряного права (Чиказька конвенція 1944 р., Варшавська конвенція 1929 р., Монреальська конвенція, 1929 р. (про відповідальність авіаперевізника) Токійська конвенція 1963 р., Гаазька конвенція 1970 р. (про боротьбу з незаконним втручанням в авіацію) та космічного права (Договір про космос 1967 р. Угода про рятування 1968 р., Конвенція про реєстрацію 1975 р., Конвенція про відповідальність 1972 р.).

Знати основні міжнародні організації з повітряного та космічного права, їх структуру функції та компетенції. Визначати принципи повітряного та космічного права. Отримати навички аналізу актуальних питань повітряного та космічного права та визначати стан наукових проблем у сфері авіаційної та космічної діяльності в Україні та на міжнародному рівні.

Відмінно (90-100) – мати знання, уміння та навички , що дадуть змогу самостійно вільно та обґрунтовано відповідати на питання, що стосуються правових аспектів аерокосмічної галузі. Систематично відвідувати заняття та виявляти високу активність під час їх проходження. Надавати повні та обґрунтовані відповіді на запитання до семінарів, з посиланням на статті нормативних актів, згадувати про актуальні кейси у сфері авіаційної та космічної діяльності, своєчасно завантажувати завдання до семінарів у Mentor, вміти риторично презентувати підготовлений до семінару матеріал. Знати категорійний апарат з повітряного та космічного права, вільно та коректно його використовувати. Написати дві модульні контрольні роботи. Вивчити систему нормативних актів з космічного та повітряного права та вміти їх коректно застосовувати, а саме, вітчизняні нормативні акти, ключові конвенції з повітряного права (Чиказька конвенція 1944 р., Варшавська конвенція 1929 р., Монреальська конвенція, 1929 р. (про відповідальність авіаперевізника) Токійська конвенція 1963 р., Гаазька конвенція 1970 р. (про боротьбу з незаконним втручанням в авіацію) та космічного права (Договір про космос 1967 р. Угода про рятування 1968 р., Конвенція про реєстрацію 1975 р. , Конвенція про відповідальність 1972 р.). Вміти опрацьовувати та коректно застосовувати нормативні акти, тлумачити міжнародні договори, вміти розділяти юрисдикцію національного та міжнародного права. Визначати та аналізувати принципи повітряного та космічного права та робити аналітичні висновки щодо їх застосування в повітряній та космічній діяльності. Знати основні міжнародні організації з повітряного та космічного права, їх структуру функції та компетенції, робити висновки щодо ефективності їх діяльності. Виділяти сучасні наукові проблеми і повітряній та космічній діяльності, отримати навички їх аналізу, застосувати їх при написанні наукової роботи (конкурсної наукової роботи здобувача освіти, тези на науково-практичну конференцію).

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних та семінарських (практичних) занять. Здобувачі, які за певних обставин не можуть відвідувати семінарські (практичні) заняття регулярно, повинні протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Кодексом академічної доброчесності та забезпечення її дотримання Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут». Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етики в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут».

10. Методичне забезпечення

1. На електронній платформі Mentor Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» розміщено курс «Актуальні питання правового регулювання в аерокосмічній галузі». URL. <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=6033>

11. Рекомендована література

Базова

Вітчизняні нормативні акти

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-V. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.
URL.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text> (із змін. і допов.).
2. Про космічну діяльність : Закон України № 502/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 1. Ст. 2. URL.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%DO%B2%D1%80% #Text> (із змін. і допов.).
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
URL.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (із змін і допов.).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 08.08.1984 р. Відомості Верховної Ради. 1984. № 51. Ст. 1122. № 8073-X
URL.<https://zakon.rada.gov.ua.laws.show/8073-10#Text> (із змін. і допов.).
5. Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 16.10.2020 р. № 1965-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 16. Ст. 199 (із змін. і допов.).

6. Про затвердження положення про Державну авіаційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 р. № 520. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-n#Text>.
7. Про затвердження інструкції з оцінки рівня загрози безпеці цивільної авіації України: Наказ міністерства транспорту від 17.06.2020 р. № 351. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0960-20#Text>.

Міжнародні нормативні акти

1. Конвенція про міжнародно цивільну авіацію від 7 грудня 1944 р. (Чиказька конвенція) URL. http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1995_038
2. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна від 14.09.1963р. (Токійська конвенція). URL https://ips.ligazakon.net/document/mu63k07u?ed=1963_09_14
3. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 28.05.1999 р. (Монреальська конвенція) URL http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_594#Text
4. Конвенція про уніфікацію деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (Варшавська конвенція 1929 р.). URL https://zakononline.ua/document/show/141069_529240
5. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден від 16.12.1970 р. (Гаазька конвенція) .URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_167#Text
6. Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, від 27 січня 1967 р. URL <https://unoosa.org/oosa/en/ourwork/spacelaw/treaties/intuooouterspacetreaty.html>
7. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів та повернення об'єктів, відправлених в космічний простір, від 22 квітня 1968 р. . URL <https://unoosa.org/oosa/ourwork/spacelaw/treaties/rescueagreement.html>.
8. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються у космічний простір від 15.09.1976 р.
9. URL https://www.fac.gov/about/office_org.gi_objects_Launched.pdf.
10. Міжрамкова угода про співпрацю на Міжнародній космічній станції від 29.01.1998 р. URL <https://www.stete.gov/wp-content/aploads/2019/02/12927-Vultilateral-Space-Space-Station-1.29.1998.pdf>.
11. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами від 25.03.1972р. URL https://www.faa.gov/abaut/office-org/headouartes_offices/ast/media/Conv_international_liab_damase.pdf.

Навчальна література

1. Григоров О. М. Міжнародне повітряне право: Підручник. Київ: Фенікс, 2023. 166 с.
2. Григоров О. М. Міжнародне космічне право: Підручник. Київ: Фенікс, 2023. 130 с.
3. Андрейяненко С. С., Грушко М. В., Музика В. В. Міжнародне публічне право: навч-метод посіб. Київ: Фенікс, 2021. 292 с.
4. Сірант М. М. Міжнародне публічне право (схеми та дефініції) : підручник. Львів: Львівська політехніка, 2021. 220 с.

Допоміжна

1. Горник В. Г. Сімак С. В. Комерціалізація космічних технологій – перспективний напрям конкурентоспроможності України. Економіка та управління національним господарством. Том 31 (70). № 2. 2020. С. 69-74.
2. Шемшученко Ю. С., Малишева Н. Р. Безпека космічної діяльності. Правові засади : монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2018. 312 с.
3. Цимбалюк В.С. Поняття, предмет, структура повітряного права України. Ін-т повітряного і космічного права. С. 9-15.
URL. <http://conference.nau.edu.ua/ndex/php/UV/article/vieqw/8988>
4. Попов В.М. Богатов О.І. Міжнародне космічне право і мілітаризація космосу. Право і суспільство. 2020. № 3. С. 231-239.
5. Корнєєв Ю. В. Транспортне право України: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літ-ри, 2020.168 с.
6. Окладна М. Г., Корчевська А.Р. Проблеми розвитку космічного права в Україні: історія сучасність. Право та іноваційне суспільство.
7. № 1 (16). 2021. С. 85-91.
8. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018.744 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL. <https://www.un.org/>
2. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL. <https://europa.ua/>
3. Міжнародний інститут космічного права. URL. <https://iisl.space>
4. Міжнародна організація цивільної авіації. URL.<https://www.icao.int>
5. Міжнародна асоціація повітряного транспорту.URL:<https://www.iata.org>
6. Веб-сторінка Верховної Ради України. URL. <https://rada.gov.ua>
7. Веб-сторінка Кабінету Міністрів України. URL.<https://www.kmu.gov.ua>
8. Веб-сторінка нормативні акти України. URL. <https://www.nau.kiev.ua>
9. Веб-сторінка пошуковий сервер українського законодавства
URL.<https://www.liga.net>
10. Державна авіаційна служба України. URL.<https://avia.gov.ua>
11. Міжнародна астрономічна федерація. URL. <https://www.iafastro.org/>
12. Міжнародна академія астронавтики. URL. <https://iaaspace.org/>
13. Комітет з дослідження космічного простору. URL.<https://cosparhg.cnes.fr/>